

Tandvård – intervention vid fall av våld i nära relationer

Vad behöver jag veta?

Våld i nära relationer, vare sig det är psykiskt, fysiskt eller sexuellt, drabbar många människor. Tandvården spelar en särskild roll när det gäller att identifiera de utsatta: de träffar sina patienter regelbundet, ofta ensamma.

Undersökning av huvud, hals och mun kan avslöja tidiga tecken på våld.

Försummelse av barn är en vanlig, men ofta förbisedd, form av våld i nära relationer och en betydande orsak till att barn utsätts för fara. Även att bevittna våld i hemmet innebär att vara utsatt för våld.

Detta kort innehåller information om relevanta indikatorer och lämpliga förfaranden att följa vid misstänkta fall, samt vägledning om medicinsk dokumentation av fynd. Fotografier stöder den medicinska dokumentationen av skador, liksom skador på kläder och medicinska hjälpmedel.

Viktiga indikatorer i huvud-, hals- och munområdet:

- ▶ **Ansiktstrauma:** Var uppmärksam på tecken på tidigare trauma på tänderna eller i ansiktet, såsom läkta frakturer på röntgenbilder, rivningar i frenulum utan uppenbar orsak, frakturerade eller dislocerade tänder och skador i olika läkningsstadier.
- ▶ **Obehandlad karies kan tyda på tandvårdsförsummelse hos barn.**
Indikatorer inkluderar:
 - uppenbart beteende (t.ex. aggressivitet eller undvikande beteende).
 - otillräcklig vård och undernäring (barn)
 - karies i tidig barndom från det att tänderna börjar växa fram.

Några exempel på formuleringar för att inleda samtalet:

- "Känner du dig trygg i din nuvarande hemmiljö?"
- "Eftersom våld i nära relationer är vanligt i vårt samhälle frågar jag mina patienter om detta."
- "Om du vill kan du prata med mig. Jag kan informera dig om ytterligare rådgivning och stödtjänster."

Rådgivning och hjälp för yrkesverksamma och drabbade:

Kvinnor som har utsatts för våld får gratis stöd och rådgivning genom Kvinnofridslinjen 116 016, (vilket också är ett gemensamt nummer för stödlinjer i hela EU). I Sverige finns dessutom Stödlinjen för män 020-80 80 80, Stödlinjen för transpersoner 020-55 00 00 och Rätt att välja (hedersrelaterat våld) 020- 57 70 70.

Dent.DocCard[®]

Rättsmedicinsk tandläkarjournal över fynd
i fall av våld i nära relationer

- ▶ Undersökningen är frivillig och muntligt samtycke inhämtas innan undersökningen av patienten eller vårdnadshavare.
- ▶ Dokumentera allt noggrant. (Det kan komma att användas som stödbevisning vid en rättegång)
- ▶ Använd gärna ett standardiserat dokumentationsformulär och gärna ett kit för insamling av bevis.

1. Grundläggande dokumentation

- **Patientuppgifter:** Namn, födelsedatum, adress

Uppgifter om undersökningen:

- **Var?** Plats för undersökningen (mottagning/akutmottagning).
- **När?** Datum och tid för undersökningen
- **Vem?** Namn på undersökaren
- **Andra närvarande personer?**

2. Händelse

Skapa en lugn och ostörd miljö för samtal och undersökning (var ensam med patienten). Ställ öppna, direkta frågor och respektera eventuellt motstånd att lämna information. Dokumentera enligt rutin patientens journal.

- **Var** (plats) och **när** (datum, tid) har **vad** inträffat?
- **Gärningsperson:** okänd/känd? Antal?
- Kroppslängd och vikt
- Status; mentalt tillstånd (beskriv, bedöm inte); särskilda egenskaper (t.ex. graviditet, funktionsnedsättning, sjukdomar).
- Samtal med patienten om våld (ja/nej)

3. Extraorala fynd

- **Ansiktshud:** blödningar, sår, skrubbsår, mönsteravtryck och petekier
- **Svullnad i näsan** (näslod, nästäppa)
- Öron/området bakom örat (blodansamling)
- **Hals**
- **Läppens slemhinna/läppröda** (blödningar, sprickor, petekier)
- **Frakturer i skallen och ansiktet** (t.ex. kindben eller käke)

4. Intraorala fynd

- Tandfrakturer, dislokationer och protesfrakturer
- Frakturer i över- eller underkäken (t.ex. crepitation eller luxation).
- Skador på bukkal- och svalgmucosa samt tunga (kan orsaka sväljningsstörningar).
- **Tandstatus**

5. Ytterligare observationer och fynd

Notera synliga och beskrivna skador utanför munhålan, t.ex. hematom, sår, svullnad, bitmärken, synstörning, haltande, yrsel eller illamående. Obs! tandvårdsrädsla, upprepade återbud eller uteblivande kan tyda på våldsutsatthet.

- **Var:** Lokalisering, särskilt huvud, ansikts- och hals.
- **Vad:** Typ av skada (t.ex. hematom, laceration).
- **Hur:** Storlek, form, färg och djup.

► Vid misstanke om att barn far illa ska orosanmälan göras till Socialtjänsten enligt rutin.